

Colecția NICOARĂ TIMIȘ

Mi-am văzut actul meu de deces

Da, cu ochii mei, mi-am văzut actul de deces pe care mi l-a întocmit cu sânge rece în fața mea o femeie înaltă și voinică, îmbrăcată în negru, dar cu o față albă ca zăpada. Era o femeie care își făcea slujba la Spitalul din Borșa amenajat în fostele cazărmi militare. Mă întreb: De ce n-am murit? Am avut zile de trăit? Am avut noroc și am scăpat, printr-o minune Dumnezeiască de la condamnarea la moarte. Sau îngerul meu păzitor m-a ajutat și m-a salvat de la moarte.

Cred în îngerul meu, care m-a salvat. Așa numai, pot spune că am avut noroc, că am avut zile de trăit. Pentru că toate câte s-au întâmplat mi se par ca un miracol, ceva ieșit din comun. Cu o zi înainte de internarea mea în spital, după stabilizarea monetară din august 1947, s-a întâmplat să primească mama de la tata, de la Sebeș de unde lucra, suma de 1.500 lei și să uite femeia aceea îmbrăcată în negru actele întocmite și eu să apuc să le citesc, să văd actul meu de condamnare la moarte: Soldat – caporal Timiș Nicoară, internat în spital cu febră tifoidă stare foarte gravă, Decedat: 7 septembrie 1947, ora 22,45; infarct pulmonar, stop cardiac, cauza morții.

De fapt ce s-a întâmplat cu mine? Eram militar în termen, la Regimentul 7 Grăniceri, Campania I, plutonul I, Baia Mare. Mă aflam acasă la Borșa în concediu, mi s-au oferit, drept recompensă, 45 de zile pentru activitatea culturală desfășurată la Tabăra Grănicerilor de la Costinești în perioada mai-august 1947. Întorcându-mă de la Tabără la Unitate în Baia Mare, pe drum, de la Cluj, în compartimentul în care călătoream au intrat un țăran cu o fetiță foarte frumoasă, în vârstă cam de 16-17 ani. Fetița care era foarte palidă și slăbită, a luat loc lângă mine pe banchetă, tatăl său, pe cealaltă banchetă. Am intrat în discuții. Cei doi au scos un pachet cu mâncare și m-au servit și pe mine. Nu i-am refuzat. Dar tot discutând, îi întreb de unde vin. Tatăl fetei îmi spune că vin de la Cluj, că fata a fost în spital, bolnavă de febră tifoidă. Când am auzit de ce boală a suferit fata, parcă mi s-ar fi tăiat capul. M-au cuprins niște fiori și presimțeam că mă voi îmbolnăvi și eu de aceeași boală. În august 26 august 1947 am plecat la Borșa în concediu, dar nu mă simțeam bine. Aveam febră. Am ajuns acasă. Mama m-a dus la Vișeu de Sus, la vestitul medic DAN.

După ce i-am povestit medicului întâmplarea din tren, acesta mi-a spus că și eu am febră tifoidă. Medicul mi-a dat ceva medicamente pentru întărirea inimii și pentru cap. Starea sănătății mele se înrăutățea de la o zi la alta.

Într-o noapte am avut un vis. O ființă umană, parcă era fată, m-a sfătuit să mă spovedesc împreună cu mama, ca să ne revedem în cealaltă lume, în rai. Dimineața i-am povestit mamei visul meu și am rugat-o să meargă la Biserică la Părintele Gavrilă Mariș (locuiam foarte aproape, lângă biserică) pentru a ne primi la spovedanie. Mama s-a dus, apoi a venit după mine și am plecat la Biserică, spovedindu-ne împreună. După spovedanie s-a așternut în sufletul meu o liniște și o seninătate Dumnezeiască. Noaptea când dormeam, am început să am vise foarte frumoase, dar ciudate. Eram invitat într-o lume feerică, așa cum nu se poate întâlni pe Pământ. Și o muzică înălțătoare, care te face să plutești în aer, să zbori lin. Mă atrăgea și mă duceam spre acea muzică, sedus, amețit, ca într-o beție. Dar și peisajul era în armonie cu muzica respectivă. Mă duceam, mă tot duceam departe, departe, pe valea aceea atât de frumoasă, cu flori, cu muzică, dar iar ceva mă făcea să mă întorc de unde am plecat. Uneori fredonam melodia în vis și când mă trezeam din somn, mama mă întreba ce am visat, că am cântat prin somn un cântec pe care nici ea nu l-a auzit până atunci. Eu îi povesteam tot ce am visat și îi spuneam că voi pleca acolo unde sunt chemat, că-i tare fain și bine. "Ti-i duce înapoi în cătane, că-ți trece concediul. Ai foc mare, de aceea visezi așa", zise

**Ascultă-i pe toți,
Fă cum știi tu.**

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicărlău, 2002

Colacii di la nănași
Ca să-ț hie-mprăporați,
În loc s-aud muzică cântând
Aud clopote trăgând
Că tu amu te-ai măritat
În fundu pământului
Cu fecioru lutului.

Colecția PETRICĂ SCĂUNAȘU, Ornița
De la Maria Covaci, 61 ani, 1981.

1296

Tu (cutare), scumpa mamei,
Tăt aiasta am gân(d)it
C-om deștinde vranita
Ș-om ieși cu mnireasa.
Văzut-ai cum i amu
Că descoasăm prilazu
Și ieșim cu sălașu.
Câte-s de măsura ta
Tăte la joc or juca -
Tu, lut și tină ti-i fa,
Tăt oamini mărg în rând -
Numa tu meri iin pământ,
Tăt oamini mărg în pas -
Numa tu meri în sălaș.

Colecția MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Juga Găjanca, 89 ani, 1984.

1297

Țucu-te, fătucă mé,
Oare cum te-ai îndurat
De pe mine m-ai lăsat
Că io-s slabă și bătrână
Și de lucru nu-s stăpână.
Și asta nu o-am așteptat:
Io cu păru despletit
Și cu haină de jelit
Că io, dragă, m-am gândit
Că tu, dragă, ti-i mărita.
Da'n loc de vilfeci cu prime
Praporile-s lângă tine
Și-n loc de muzică multă
Clopotile azi te cântă
Și-n loc de patru nănași
Lângă tine stau gropași
Și te-or duce-n casă rece
Fără uși, fără ferești
Ca pe noi să nu ne vezi,
Țucu-te, scumpuca mé.

Colecția PETRICĂ SCĂUNAȘU, Ciufa
De la Maria Bătan, 63 ani, 1974

La copii

1298

Vai de mine, măi mândruc,
Fost-ai floare de sansiu
Și te-ai toptit până-n brâu
Și din brâu până-n grumaz,
Te-ai toptit de n-ai rămas.
Bucură-te, sintirim,
Mândră floare-ț răsădim,

N-o răsădim să-nflorea
Fără-n lut să putredea,
N-o răsădim să-nflorească
Fără-n lut să putredească.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

1299

Mult mă uit roată p-aici -
Nu mai văd așe prunci mici;
De-aș vedé unu ca tine
Ar și crăpa irma-n mine.

Colectia PETRICĂ SCĂUNAȘU, Orta de Sus
De la Maria Druță, 39 ani, 1974

1300

Vai de mine, măi mândruc,
Ien scoală-te de-aici
Și ți-i vedé părinții
În haine negre-mbrăcați
Și negri de supărați;
O vinit să te jălea
Și să te mai pominea(scă).
Nu te teme, măi mândruc,
Ei de-amu, cât or trăi,
Din inimă te-or jăli
Și mereu te-or pomini.
Nu te-or jăli cu haina,
Te-or jăli cu inima,
Nu te-or jăli cu portu,
Te-or jăli cu sufletu
Că nu te-or vedé altu.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

La unchi

1301

Vai de mine, măi unt'é,
De-ai avé mai multe fete
Mândru te-ar mai cânta tăte,
Da' așé ai numa feciori,
Te cântă numa nurori,
Te cântă nurorile
Da' tăt nu-i ca fetele.
De-ai avé o fetișoară
O-ar duré la inimnioară,
O-ar îmbla p'ângă sălaș,
Te-ar cânta câtilinaș,
P'ingă sălaș ț-ar îmbla
Și tătucă-ar tăt strîga
De la tătă inima.
Și noi mândru te cântăm,
Numa lacrămni nu vărsăm.
Roagă-te cătă feciori
Să-ț stroptea drumu cu flori,
Să ți-l stroptea și cu zin
Că-ai găzdăluit deplin.
Spune-le să te jălea
De la tătă inima,
Să nu uite niciodată

oftând. Visele continuau, tot plecam, făceam excursii în acea lume mirifică, misterioasă, greu de descris, în care ființe umane zâmbitoare, foarte frumoase, zâmbeau, pluteau în jurul meu, dar nu mă puteam apropia de ele și nici nu am reușit să conversez măcar cu una din ele, deși am încercat să mă apropiu, să vorbesc, dar zadarnic. Când mă apropiam prea mult de acele ființe, mă trezeam din somn. Cel mai ciudat vis l-am avut în noaptea de 6 spre 7 septembrie 1947. Foarte ciudat. M-am dedublat. Eu, un exemplar eram în pat, și priveam spre mine, al doilea exemplar, care mă aflam la o înălțime de 5-6 metri, de exemplarul meu, cel din pat. Atras de muzica acea misterioasă și peisajul feeric din fața mea, stăteam, parcă nehotărât. Priveam la exemplarul meu din pat, care a întins mâinile spre mine și mă chema înapoi, iar muzica, peisajul și ființele umane care zburau în jurul meu la o anumită distanță, mă chemau să le urmez. Să plec, să nu plec? Mă întrebam. Dar exemplarul meu cel din pat, s-a întins, m-a prins de mână să mă tragă înapoi, strigându-mi: Nu pleca, nu pleca, nu te grăbi, ascultă-mă. Aici vei avea o viață foarte frumoasă, o muncă ce nu te va obosi și nu te va plictisi niciodată. Vei călători mult, prin țară și în lume. Ești încă tânăr, nu pleca... mai ai mult de stat pe aici... Și ca într-un film, în fața mea apăreau imagini tot mai frumoase, mai reale... Mă aflam printre oameni, care mă stimau, mă primeau printre ei cu multă bucurie... Mi se arătau multe, multe călătorii, prin locuri încă neumblate de mine până atunci, despre unele din ele citind doar în cărți... Lumea aceasta era parcă mai reală și începea să-mi placă mai mult... Mâna exemplarului din pat m-a apucat cu putere și m-a tras spre el implorându-mă: Nu pleca, nu pleca..., întoarce-te, întoarce-te, striga exemplarul meu din pat către mine, exemplarul cel ce plutea... Iar eu, cel care mă aflam în spațiu, plutind, am strigat cu voce tare: Nu plec, nu mai plec, nu vreau să mă duc... Și în stigătele mele m-am trezit... Mama, lângă mine, mângâindu-mă, zâmbind, cu voce caldă, m-a întrebat: "Unde n-ai vrut să pleci, dragul mamei...?" I-am povestit mamei totul și am zis: "Gata mamă nu mai vreau să mor. Vreau să trăiesc... vreau să trăiesc... Iar mama m-a întrebat: Vrei să mergem la spital?" Da, vreau, am răspuns eu. M-a pregătit, l-a rugat pe vecinul Maier, un evreu tare de treabă, care avea o șaretă, și m-a dus la spital... În salonul I de la etaj aflându-mă pe pat, a venit femeia îmbrăcată în negru, m-a văzut, a început să scrie, să scrie, întrebându-mă tot ce avea nevoie de trecut în fișa respectivă... Ea tot mai scria încă, dar deja nu mă mai întreba nimic... La un moment dat o altă doamnă, îmbrăcată în alb, din ușa salonului, o cheamă urgent. Ea pleacă, dar lasă pe noptieră fișa în care a scris... Eu mă ridic, iau fișa și în grabă citesc totul, apoi o pun de unde a lăsat-o și stau liniștit pe pat. Vine femeia în negru, ia fișa și pleacă... Mă resemnez în sinea mea: asta mi-e soarta, destinul... Mai am câteva ore de trăit și gata... plec... Vine mama, iar eu încep să râd, și râzând o întreb pe mama: cât ar putea fi ceasul? Ea îmi răspunde că trebuie să fie cam trecut de amiază, cam cu vreo două trei ceasuri. Dar de ce mă întrebi, dragu mamei? Eu îi povestesc, că degeaba am venit la spital, că tot n-am scăpare și îi spun cum am reușit să aflu totul din fișa pe care a întocmit-o femeia în negru, că mai am de trăit până la orele 22,45 și gata... Atunci mama se ridică de lângă mine ca arsă și fuge din salon... Peste câțiva timp apare cu un medic, care după ce a văzut fișa..., cu actul de deces, m-a privit și pe mine câteva minute în șir cu gura căscată, a zis că totul se va rezolva și va fi bine... A revenit cu mama, mi-a dat niște tablete roșii, apoi mi-a făcut niște injecții. Din acea zi, până ce am ieșit din spital complet vindecat, numai el s-a ocupat de mine. Mai târziu, după externare, la rugămintea mea, mama mi-a destăinuit ce era acel medic. Avea multe relații, iar în schimbul sumei de 1.000 de lei a acceptat să se ocupe de cazul meu și să mă trateze cu niște medicamente aduse din America, medicamente care nu apăruseră încă la noi pe piață (Cloranfenicol – tablete, injecții de întărire a inimii și alte fortifiante și vitamine, care într-adevăr s-au dovedit a fi miraculoase). Am trăit atunci un miracol, a fost o simplă coincidență? Cert este că în existența mea ulterioară, am fost norocos și tot ce am visat atunci cu dedublarea mea, s-a împlinit... Am avut o muncă foarte frumoasă, care nu m-a plictisit și nu m-a obosit niciodată, am călătorit și am văzut lumea, am avut o soție foarte frumoasă, harnică inteligentă, care mi-a dăruit trei copii (un băiat și două fete), de care sunt mândru. Asta-i viața!

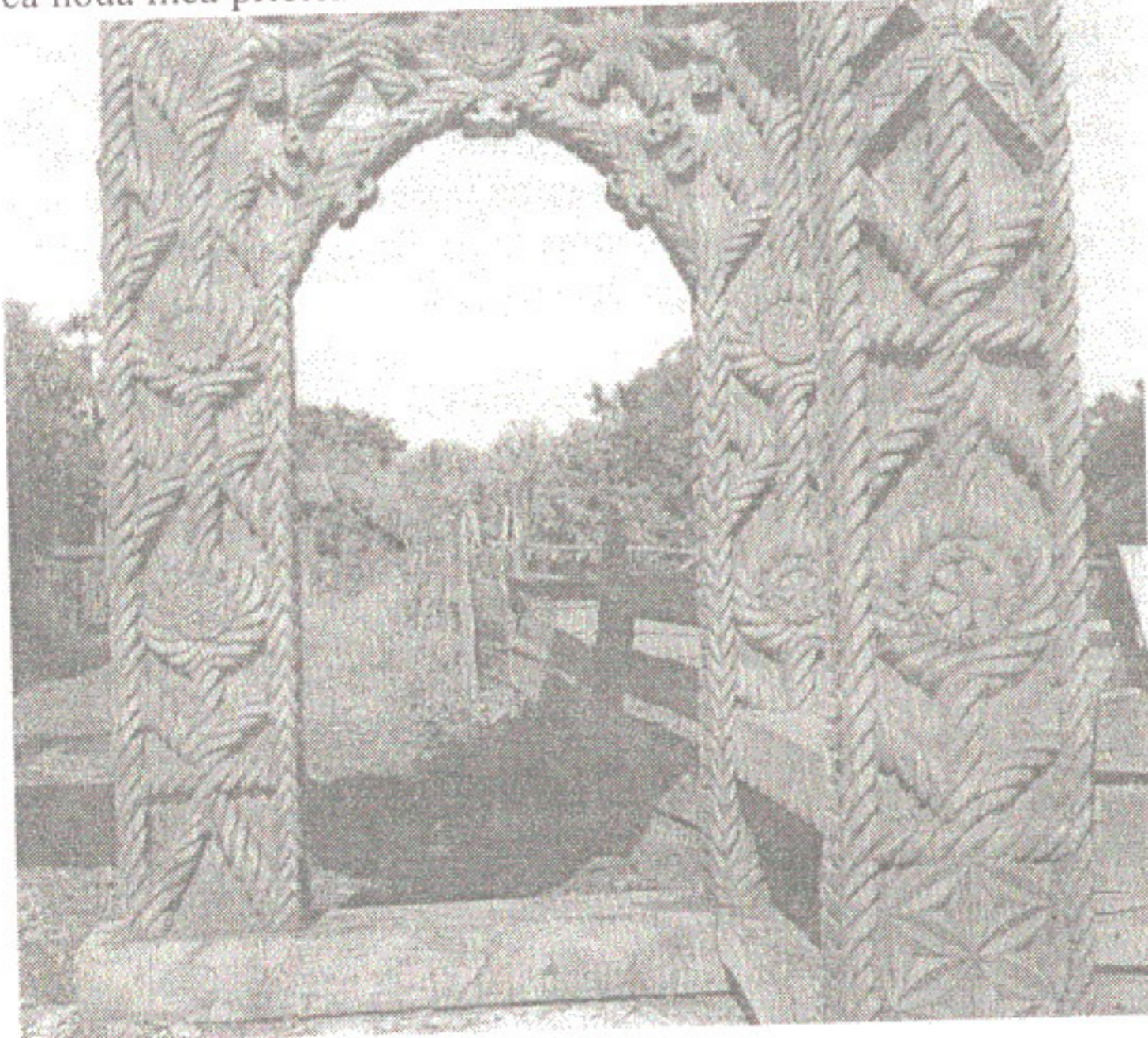
Dacă-l arunci în sus, plânge, Dacă-l agheti în cui, tace.

Dacă-l lași jos, plânge,

(injuv7)

Mâța neagră

Îndrăznesc să așez pe hârtie o scurtă poveste, o întâmplare adevărată trăită în noaptea de 15 spre 16 ianuarie 1945, pe care încă nu mi-o pot explica. Dintotdeauna am fost interesat de fenomenele paranormale, de mistere și sunt convins că omenirea mai are un drum lung de parcurs până când va putea da un răspuns clar tuturor evenimentelor stranii ce au avut și au loc pe Pământ. Într-o seară de miercuri spre joi am fost împreună cu verii mei – Ion, Ștefan și Vasile – în șezătoare, în Joseni, la familia Dumitru și Ileana lui Burlău. Cam pe la miezul nopții am hotărât să plecăm acasă. Deși foarte geroasă, noaptea părea superbă. Ninsoarea ce ținuse câteva zile se oprise, iar zăpada strălucea acum în lumina Lunii pline, de parcă nici nu-ți venea să crezi că ne aflăm în miez de noapte. La un moment dat, m-am despărțit de verii mei care au luat-o în sus pe drum, spre casele lor, eu ducându-mă în jos pe drum spre tatăl meu, care în acea noapte era de slujbă la centrala termică a spitalului militar de la cazărmi. Din dreptul Casei Găborenilor am simțit că ceva mi s-a strecurat și mi se freacă de picioare. Mă opresc și privesc. Ce era? ... O pisică frumoasă neagră, cu niște ochi sclipitori, cu capul ridicat spre mine mă privea, avea o coadă mare și stufoasă. M-am aplecat și am chemat-o să vină spre mine. Fără să ezite o secundă, pisica s-a apropiat de mine și a început din nou să mi se frece de picioare. Am început să o mângâi pe cap și pe spate și mi-am dat seama că îi plăcea tare mult să o alint. Trecându-mi palma prin blana neagră și lucioasă, mi s-a făcut milă de bietul animal și m-am hotărât să-l iau cu mine acasă. Am luat pisica în brațe, iar ea mi s-a cuibărit prietenoasă la piept și în scurt timp a început să toarcă liniștită. Mi-am continuat drumul spre tata. Tot mângâind-o, de la o vreme a început să mi se pară că noua mea prietenă devenea din ce în mai grea. Mai fac câțiva pași, pisica mea e

Fr. Nistor: Poartă cu scut

foarte grea, de abia o mai pot ține în brațe. O privesc, ea cu ochii țintiți spre ai mei, văd că picioarele dinainte ajung pe jos, iar coada lungă a pisicii șerpuiește pe drum... Mai aveam până la tata cam o sută și ceva de metri... Mă opresc în mijlocul drumului și, încet, mă aplec, mă las jos cu intenția să-mi trag sufletul câteva clipe. În momentul când pisica mea a atins zăpada și am lăsat-o din brațe. M-am pomenit învăluit de un cerc de scânteii și în fața ochilor mi-a apărut o flacără galben-verzuie, care, ca un cerc în jurul meu, m-a orbit pur și simplu pentru câteva secunde...

Am zărit-o la vreo doi metri depărtare de mine privindu-mă cu ochii ei strălucitori, dar răi... Ochii aceia fosforescenți, încărcăți de ură, parcă și acum îi văd, când mă gândesc la acele clipe. După cam două, trei secunde pisica a dispărut pur și simplu, de parcă s-ar fi evaporat. M-am ridicat puțin șocat de cele întâmplate și am vrut să-mi continui drumul spre tata, încercând să mă conving că totul a fost o simplă iluzie, dar surprizele nu aveau să se oprească aici... Pornesc în jos pe drum spre tata...

Are sămânță de vorbă.

Colectia AUGUSTIN MICU, Cicărlău, 2002

Că le-ai fost tare scump tată -
Nu i-ai sfădit niciodată.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

1302

Auzît-am de-oricine
Că-i un târg în ceia lume,
Oriunde pe rături
Și se cumpără cei buni.
Noi, să știm că te-am afla,
Mere-am și te-am cumpăra,
Nu ne-am uita cât am da;
Noi să știm că te-am găsi
Mere-am și te-am țargui
Batăr cât în lume-ar si.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

1303

Vai de mine, măi unt'é,
Spune-i mămuchii așe:
De i-i neagră cămeșa
Trimat-o că i-o-oi spăla
Cu un prănicuț de brad
Unde-a si mai mare vad,
Cu un prănicuț de tidru
Unde-a si vadu mai mândru.
N-oi spăla-o-n sopenele
Numa-n lacrămnile mele
Ș-oi usca-o-n dor și jăle
Și i-oi trimete-o pe stele,
Pe șuieru vântului
În fundu pământului.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

La femeie bătrână care n-are copii

1304

O, vai, vai, tu mătușică,
În lume cât ai trăit
Tăt așe te-ai jăluit
Că dumăta n-ai coptii
Oare cine te-a jăli
Și cine te-a pomeni?
Nu te teme, mătușă,
Batăr n-ai avut coptii
Tăt ai cine te jăli
Și cine te pomeni:
Ai nepoate și nepoți
Și ei te-or jăli cu tăț,
Te-or jăli din inimucă
Că le-ai fost ca o mămucă -
I-ai crescut, i-ai lengănat
Și pe brață i-ai purtat,
Sie-ț sufletu iertat.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

La păcurar

1305

(Cutare), struț de argint,
O-o rămas oile-n vârv,

(Cutare), struț de aur,
O-o rămas oile-n staul.
Oile cele bălăi
Te cată plângând pe văi,
Oile cele cornute
Te cată plângând pe munte.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

Alte bocete

(se cântă în grup sau individual)

La bunică

1306

Vai de mine, tu moșică,
Eu te cânt din inimucă
Că mi-ai fost ca și-o mămucă,
M-ai crescut, m-ai lengănat
Și pe brață m-ai purtat
Sie-ț sufletu iertat.
Rău mă doare inima
Că nu-ț pot împrumuta
Moșică, buneța ta.
Numa-atâta-ț pot fa' eu:
M-oi ruga lui Dumnezeu
Să-ț ierte sufletu tău,
Cât oi trăi pe pământ
M-oi ruga la Domnu Sfânt
Să te ierte de-ai greșit.

Colectia MARIA CHIȘ, Săliște de Sus.
De la Maria Iuga Gâjanca, 89 ani, 1984.

După soț

1307

Țucu-mi-te, omu meu,
Cu drag mi te-aș aștepta;
Ei și țucu-ț hainile tale
Nu s-or mai usca la soare,
Numa-n pământ la răcoare,
Nu s-or mai usca la vânt
Numa-or putrăzi-n pământ.
Țucu-mi-te, soțu meu,
Spune-mi o zî aleasă
Pe când să te-aștept acasă
Că bine m-oi pregăti
Că știu căm vin ospători,
Ospătoi din ceie lume
De unde nu vine nime.

Colectia PETRICĂ SCĂUNAȘU, Ciuta
De la Floare Ghit, 74 ani, 1974

1308

Vai de mine, măi (cutare),
Nu te-o durut inima
Tânără a mă lăsa,
Tânără să văduvesc,
Doi coptii micuți să cresc.
Vai de mine, greu mi-a si
În lume cât oi trăi
Tânără să văduvesc,

Dintr-o dată, din susul drumului, cam din dreptul casei Găborenilor a apărut venind în galop, un cal alb. Aburii scoși pe nări păreau scânteii, flăcări... De abia am avut timp să fac un pas spre dreapta, să mă feresc din calea calului năzdrăvan, care a trecut pe lângă mine ca un fulger. L-am urmărit cu privirea până la Pod, unde s-a oprit pentru o secundă, două ...

Dar s-a întors și, în galop, sărind din copite scânteii, iar din nări alte fuioare de scânteii, galbene verzui, a pornit în sus spre drum... Eu, cu pași grăbiți, mai pe marginea drumului, mă apropiu de tata... întrebându-mă cum a trecut calul pe lângă mine ca fulgerul... L-am urmărit din când în când, cu privirea... Nu pot să-mi dau seama dacă era calul însemnat sau nu... Arunc privirea în sus, pe drum și văd calul cum din dreapta casei Găborenilor se întoarce și parcă mai puternic pornește pe drum în jos învăluit în cercul de scânteii, mai bine zis în covorul de lumini care-l înconjurau scânteind.. Eu mai aveam până la tata cam vreo 10-15 metri... Am început parcă să zbor, așa am grăbit pașii, simțind din ce în ce mai aproape respirația nervoasă a calului... Ușa de la camera unde tata era de serviciu, nu era închisă. Am intrat brusc, speriat puțin, iar prin ușa rămasă întredeschisă am mai văzut cum calul alb dispărea în galop pierzându-se în lumina Lunii... Tata și-a data seama după respirația mea că ceva s-a întâmplat și ma întreat: Ce-i cu tine, de pari așa de speriat? I-am povestit după ce mi-am revenit toată întâmplarea cu pisica neagră și cu calul alb...

După o scurtă pauză, tata mi-a spus că cele trăite de mine în acea noapte nu sunt simple închipuiri... Mulți localnici, mai de demult încă, povesteau că odată la șapte ani la miezul nopții, la aceeași dată din luna ianuarie, în zi de miercuri, noaptea spre joi, pot fi văzute pisica neagră și calul alb... În urmă cu foarte mulți ani, mi-a spus tata, un fecior din Poiană-Borșa venea seară de seară la iubita lui din Joseni, mai sus de Găboreni, călare.

Cu câteva case mai în jos de iubita călărețului, o fetișcană frumoasă foc, ca o zână din povești, i-a sucit mințile feciorului. Acesta trecea călare pe lângă casa iubitei, oprindu-se la casa unde l-a fermecat... Înebunită de ciudă, de rușine, de durere și gelozie, că iubitul ei cu care spera să se mărite în iarna respectivă, în cășlegi sau poate după Paști, și-a găsit o altă iubită, pe mucoasa aceea de cocoană, încă din vecini, mai în jos de casa lor, s-a hotărât să se răzbune și să-și sperie iubitul, care vrea s-o părăsească.

L-a așteptat după poartă cu o pisică neagră destul de mare, pe care o ținea în brațe... să apară iubitul. Apare călărețul pe calul său alb și când era aproape, i-a dat pinteni s-o ia mai la galop... Când a ajuns aproape de poartă fata, iubita lui geloasă foc, i-a ieșit în cale și i-a aruncat pisica în față peste cal. Calul, speriat, s-a oprit brusc, iar călărețul s-a dat peste cap lovindu-se cu tâmpla de ceva piatră, murind pe loc... Fata îngrozită de cele întâmplate s-a aruncat în apa râului Vișeu înecându-se ...

De atunci, mi-a spus tata, o dată la șapte ani, în aceeași perioadă, în apropiere de Casa Găborenilor, mai în sus pe drum, unde s-a produs tragedia, apare pisica neagră și calul acela frumos și alb... Nu-mi amintesc, nu cred că l-am întreat pe tata, dacă apare și călărețul pe cal...

Colectia FELICIAN FĂRCAȘ

Cum descântă bosorcăile pentru a lua laptele

Bosorcoia se duce înapoia vacii de la care vrea să ia laptele, se apleacă și ia cu mâinurile apă și noroi, mișcări care le repetă de 9 ori în timp ce rostește:

Nu ieu apă și nici mol,

Numa lapte și groștior.

Și vaca rămâne stearpă.

Auzită de la Ovidia, de 12 ani, care a asistat, involuntar, la un astfel de ritual, în timp ce mergea cu vacile la pășune. Unguraș, 2002.

Are dinți și n-are gură,

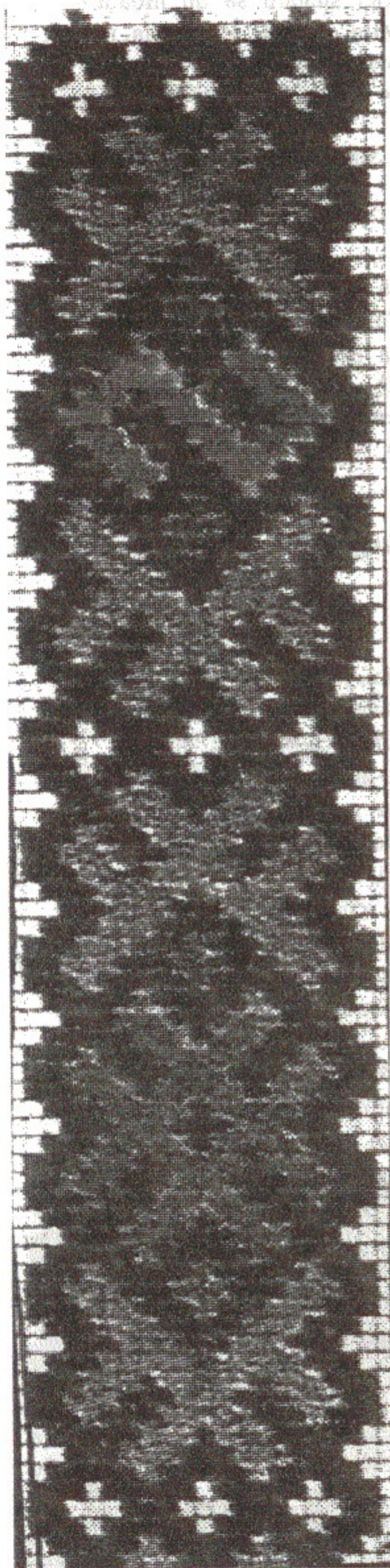
Taie lemne pe măsură.

(Fetistrău)

Eu țin grâu, mire, pe tine
Să-ai în viață numa bine
Ș-oi țipa și pe mireasă
Să sie găzdoaie-aleasă.

Colecția ION VANCEA, Petrova.

De la Irina Petrovai, 33 ani, 1972

Strigătură la găină

1455.

Zii mai tare, ceteraș,
Să mă pot sui pe prag;
Pragu-i cu tinguță lată

și ospete pe măsura evenimentului. Fetele își pun speranțe în steaua Sfântului Vasile, implorându-l prin rugăciuni să le hărăzuiească norocul la măritiș cu bărbatul dorit.

Boboteaza

Ziua de 6 ianuarie este sărbătorită ca zi în care a fost săvârșit botezul Domnului Isus Christos în apa râului Iordan de către Ioan Botezătorul. Există credința că în această zi se deschid porțile cerului și Dumnezeu își întoarce fața către credincioși, izbăvindu-i de necazuri. La Bobotează apele râurilor se transformă în aghiazmă cu puteri tămăduitoare, fiindcă a fost izgonit necuratul din ele. De aceea toți credincioșii se spală dimineata cu apa proaspătă adusă de la râu, să fie feriți de primejdii și boli. Unii tineri fac baie în râu, înfruntând ghiata și gerul, pentru a se căli și a fiocoliți de suferințe.

În ajunul Bobotezei, bărbații confecționează cruciulițe din lemn, care sunt puse pe toate ușile și porțile gospodăriei, să alunge duhurile rele. Tot în acest scop se stropește cu apă sfințită casa, curtea, vitele și uneltele de lucru - pentru îndepărtarea necuratului din incinta gospodăriei.

În ziua de Bobotează se scot icoanele din biserică și se face procesiune la râu, unde sunt stropite cu apă sfințită, iar credincioșii aduc, fiecare, acasă, câte un vas cu aghiazmă, având credința că apa sfințită poate fi folosită pentru îndepărtarea multor rele.

În zilele premergătoare Bobotezei umblă popa cu crucea pe la fiecare casă, făcând un fel de "colindă" așteptată și cinstită de credincioși.

Sosind cu o sanie trasă de cai și având ca însoțitori pe diac și 2-3 "vestitori", preotul, cu patrafirul peste sutană, intră pe porțile larg deschise cântând troparul Iordanului, în timp ce, cu o legătură de busuioc, stropește cu aghiazma din căldărușă încăperile curate, ușile și icoanele. Oferă, apoi, fiecărui locatar, de la mic la mare, să sărute crucea, însoțind acest gest de udarea, fără zgârcenie, a creștetului capului cu apă sfințită. Pe masa acoperită cu țesături alese, gospodina pregătește din vreme darurile pentru preot, care constau dintr-o anumită măsură cu grăunțe (o cupă de grâu sau orz), 2-3 fuioare bogate de cânepă sau în și câțiva bănuți, după putința fiecăruia.

După încheierea ceremoniei preotul își ia darurile, având saci și coșuri pregătite. Mulțumind cu urări creștinești, pleacă grăbit către alte gospodării, fluturându-și reveranda peste praguri.

În seara de Bobotează tineretul se adună la aceleași petreceri și veselii, numite "bere".

Alte sărbători

Cinstirea lanțului Sf. Apostol Petru - 16 ianuarie.

Această zi nu este înscrisă în calendarul bisericesc ca sărbătoare, dar unii creștini o țin cu post și rugăciuni pentru a fi feriți de închisoare și prigonire, de năpasta unor judecăți strâmbe și condamnări fără vinovăție. Se dă pomană și sunt milostiviți cei care au suferit privarea de libertate, silnicii, maltratări și închisoare pe nedrept, ori pentru credință și solidaritate umană.

Sf. Trei Ierarhi Vasile, Grigore și Ioan - 30 ianuarie - sunt venerați de creștini cu aceeași profundă cucernicie atribuită cultului Sfinților Părinți sufletești, fără a însoți această sărbătoare cu unele practici sau obiceiuri deosebite.

În pădure naște,
În pădure crește -

Vine-acasă și domnește.

Întâmpinarea Domnului - 2 februarie. Se păstrează credința că, dacă picură din streșina casei în această zi, va fi o primăvară timpurie și vor avea stupii miere. Dacă ziua este rece și întunecată - se va prelungi iarna. De aceea trebuie păstrați ogrinji și drămuite furajele pentru ca să ajungă hrana la vite până după Sf. Gheorghe.

În această zi se interzice, cu strășnicie, scoaterea tăciunilor/cenușii și a gunoiului din casă, pentru ca să nu se înmulțească lupii. Se consideră că în această perioadă lupoaicele dau târcoale prin sat ca să mănânce cărbuni pentru a nu rămâne sterpe. De aceea se încearcă împiedecarea prăsirii și înmulțirii lupilor prin aceste măsuri prohibitive, crezându-se că "dacă lupoaicele găsesc cărbuni la vreo casă, acolo vor mânca toate vitele".

Sf. Mucenic Haralambie - 10 februarie - nu este consemnat ca sărbătoare religioasă deosebită, dar mulți creștini îl venerază cu post și abținere de la anumite lucrări, considerându-l atotputernic peste cele mai periculoase boli, protectorul bolnavilor și vindecătorul tuturor suferințelor. Există credința că Sf. Haralambie apără sănătatea oamenilor și a dobitoacelor de ciumă, holeră, atrax, turbare, bube și alte molime groaznice și nimicitoare. În această zi se stropesc grajdurile și vitele cu aghiazmă, se afumă încăperile cu tămâie, se fac milostenii cu colaci, mere și colivă, pentru a fi apărată gospodăria de orice boli, pentru sporirea turmelor și înlăturarea catastrofelor ecologice.

Colecția IOAN STRETE

Strigarea peste sat

În satul Bârsăul Mare, pe Someș, în noaptea de Anul Nou flăcării din sat, înțelegi încă de la Crăciun, urcau în turnul bisericii, la clopote, iar când se făcea miezul nopții, la hotarul dintre ani, trăgeau clopotele, anunțând sosirea noului an, urându-le tuturor sătenilor fericire și belșug în anul care a început. De asemenea, anunță că urmează cele mai importante știri, adică ce s-a petrecut în sat de-a lungul întregului an care a trecut. Se trăgea un singur clopot, mare sau mic, în funcție de importanța știrii. Se trăgea de 3 ori, adică 3 bătăi de clopot, strigându-se, apoi, știrea:

- Să știe tot satu că Vasile a Ciuchii s-o...drăgostit cu Dochia Blenchii, az'vară, la sapă...

Urmau hohote de răs ale celorlalți flăcăi, se trăgea din nou clopotul și urma altă știre:

- Tăt az'vară, Teofilu Henciului o furat o oaie de la staur și o vândut-o în târg...

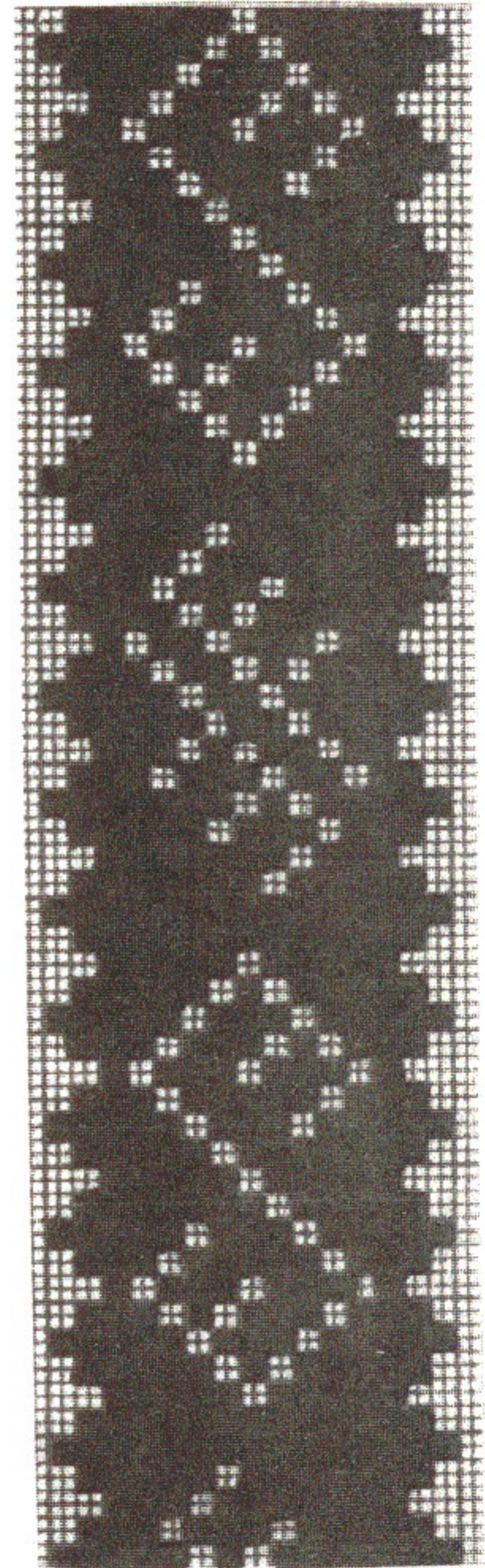
Șirul știrilor continua, unii flăcăi strigând și neadevăruri despre unele fete pe care le plăceau iar ele nu.

Tot în noaptea respectivă, înainte de strigarea din clopotniță, flăcării au grijă să pună în poarta fetelor și feciorilor mai tomnateci moși, respectiv, babe, cu un bilețel la gât, o scrisorică de "dragoste". De cele mai multe ori, babele și moșii erau atârnați într-un copac din apropierea casei, de unde nu puteau fi luați ușor, ca în ziua de Anul Nou să se poată delecta sătenii și mai ales copiii, care aruncau cu pietre în ele.

Tot în seara de Ajun copiii și flăcării furau porțițele sau chiar porțile de la intrarea în curte la casele unde erau fete.

**Cine se grăbește,
întârzie.**

Nu-l pot trece dintr-odată,
Pragu-i cu tinguță-ngustă
Nu-l pot trece că-s micuță.
Zii-mi, ceteraș, mai cu dor
De pe prag să mă cobor,
Să nu ptic să mă omor,
Să mă duc cătilinaș
Cu găina la nănaș.
Vai săraca nănaș
Cum se uită ca hulpea

Să-mi apuce găina,
Eu, ba nu, ba nu, ba nu,
Că i-o dau la nănașu
Că-are pungă-n teptăraș -
Mi-a da vo doi grițarași,
Că-are pungă la cojoc
Și mi-a da și mie-un zlot.
Hai, nănașule, -n grădină
Să punem preț la găină
Că-n casă cu oamenii
Prețu nu i l-om găsi,
Că în casă cu nunta